

Financuar
nga Bashkimi Evropian
dhe Këshilli i Evropës

COUNCIL OF EUROPE

Zbatohet
nga Këshilli i Evropës

INSTITUTI I SHËNDETIT PUBLIK

SAŽETE INFORMACIJE O COVID-19

SAŽETE INFORMACIJE O
COVID-19

SADRŽAJ

1. NAJČEŠĆA PITANJA I ODGOVORI O VIRUSU I BOLESTI COVID-19	7
2. SIMPTOMI	9
3. NAČIN PRENOŠENJA INFEKCIJE COVID-19.....	10
4. POVRŠINE I HIGIJENA	14
5. ŽIVOTINJE	15
6. PREVENCIJA, DIJAGNOSTIFIKOVANJE I LIJEČENJE	16
7. PREPORUKE ZA PUTNIKE	20
8. TRUDNOĆA	22
9. MJERE U CILJU JAČANJA KONTROLE NA GRANIČNIM PRELAZIMA .	23
10. ZA GRAĐANE.....	25
11. ZA PREDUZEĆA	28
12. ZA ZAPOSLENE U JAVNOJ UPRAVI.....	32
13. ZA ZAPOSLENE U PRIVATNOM SEKTORU	33

SAVJETI

Izvor: www.coronavirus.al/keshilla

- Pozovite broj 127 ukoliko kašljete, imate povišenu temperaturu ili poteškoće sa disanjem i prijavite prethodna putovanja ukoliko ste nedavno putovali;
- Što češće perite ruke sapunom i vodom ili ih čistite trljajući ih sredstvima za čišćenje na bazi alkohola;
- Kada kašljete ili kijate, prekrijte usta i nos unutrašnjom stranom lakta ili papirnom maramicom. Odmah bacite papirnu maramicu u kantu za otpatke, a zatim operite ruke;
- Izbjegavajte bliske kontakte sa bilo kim ko ima povišenu temperaturu i kašalj;
- Držite razdaljinu – najmanje jedan metar – od drugih ljudi, naročito kada kašlju ili kijaju ili ukoliko imaju povišenu temperaturu, jer se virus nalazi u kapljicama pljuvačke i može se prenijeti disanjem na kratkim razdaljinama.
- Izbjegavajte odlazak na pijace na kojima se prodaju žive životinje u oblastima gdje je prisutan koronavirus i spriječite nezaštićene kontakte sa živim životinjama ili površinama koje su bile u kontaktu sa životinjama;
- Izbjegavajte konzumiranje sirovih ili nedovoljno pripremljenih proizvoda od mesa. Sa mesom, neobarenim mlijekom ili organima životinja treba rukovati pažljivo, koristeći zaštitnu opremu, kako bi se izbjegla kontaminacija;
- Putnici koji su bili u kontaktu sa potvrđenim slučajevima ili su direktno bili izloženi mogućem izvoru infekcije treba da budu podvrgnuti medicinskom nadzoru. Osobe koje su bile u kontaktu visokog rizika treba da izbjegavaju putovanja tokom perioda inkubacije u trajanju do 14 dana;

- Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje da nosite maske samo ako sumnjate da ste zaraženi novim koronavirusom i ako imate simptome kao što su kašalj, kijanje ili ako se brinete o osobi za koju se sumnja da je inficirana novim koronavirusom (nedavno putovanje u Kinu i respiratorni simptomi). Upotreba maske pomaže da se ograniči širenje kapljica pljuvačke, a samim tim i virusa, ali treba primjenjivati i druge mjere respiratorne higijene i higijene ruku. Nije potrebno da nosite nekoliko maski jednu preko druge (tako da se preklapaju);
- Perite ruke: nakon kašljanja ili kijanja; kada se brinete o bolesnima; prije, za vrijeme i nakon pripreme hrane; prije jela; nakon korišćenja toaleta; nakon obavljanja bilo kakvog posla; nakon neposrednog kontakta sa životinjama.

NAJČEŠĆA PITANJA I ODGOVORI O VIRUSU I BOLESTI COVID-19

Izvor:<http://www.ishp.gov.al/pyetje-dhe-pergjigje-te-shpeshtavirusi-dhe-semundja-nga-covid-19/>

Šta je koronavirus?

Koronavirusi (CoV) su velika porodica virusa koji prouzrokuju bolesti, od najblažih do onih najtežih. Oni su prisutni kod velikog broja životinjskih vrsta i vrlo rijetko evoluiraju i rjeđe se prenose na ljude i inficiraju ih, da bi se zatim proširili među njima. Ljudski koronavirusi su prvi put otkriveni 1960. godine, a do 2019. godine bilo je poznato njih 6, od kojih se 4 najčešće javljaju, i to: 229E (alfa koronavirus), NL63 (alfa koronavirus), OC43 (beta koronavirus) i HKU1 (beta koronavirus).

U XXI vijeku životinje su bile nosioci zaraze u slučaju dva visoko patogeno koronavirusa - SARS-CoV koji uzrokuje teški akutni respiratorni sindrom i MERS-CoV koji uzrokuje Bliskoistočni respiratorni sindrom, a nosioci su bili jedna vrsta divlje mačke i kamile, sa kojih se bolest prenosila na ljude, prouzrokujući globalne epidemije sa visokom stopom zaraze i smrtnosti.

Novi koronavirus COVID-19

U gradu Vuhanu, u kineskoj provinciji Hubej, 31. decembra 2019. godine je zabilježeno nekoliko slučajeva upale pluća, pri čemu je većina oboljelih prijavila da su posjećivali veliku pijacu morskih proizvoda na kojoj su se prodavale i mnoge vrste živih životinja. Preliminarni podaci pokazuju da virus 2019 – nCoV ima sličnosti sa nekim aminokiselinama virusa SARS-CoV i da kao receptor može koristiti ACE2. Bolest prouzrokovana ovim virusom je 11. februara 2020. godine nazvana COVID-19 (gdje se CO- se odnosi na koronavirus; VI-označava virus; D- označava bolest (engl. disease) a -19 se odnosi na godinu), dok je virus nazvan SARS- COV-2.

Odakle potiče koronavirus?

Koronavirus se srijeće među životinjama, a neki od koronavirusa se mogu prenijeti sa životinja na ljude. Sada je već potvrđeno da se koronavirus prenosi i sa čovjeka na čovjeka.

SIMPTOMI

Koji su simptomi osobe koja je inficirana koronavirusom?

Simptomi zavise od virusa, ali uobičajeni znakovi uključuju simptome respiratornog trakta: povišena temperatura i groznica, kašalj, ostajanje bez daha i otežano disanje. Kod težih slučajeva infekcija može da izazove upalu pluća, teški akutni respiratorni sindrom, bubrežnu insuficijenciju, pa čak i smrt.

Koliko je opasan novi virus?

Kao i druga respiratorna oboljenja, nova infekcija COVID-19 može prouzrokovati blage simptome kao što su prehlada, grlobolja, kašalj i povišena temperatura, ili teže simptome poput upale pluća i otežanog disanja. U rijetkim slučajevima može doći i do smrtnog ishoda.

Osobe koje su najizloženije težim pojavnim oblicima ove bolesti su starije osobe i osobe sa već postojećim zdravstvenim problemima, kao što su dijabetes i oboljenja srca.

Koja je razlika između simptoma gripa, obične prehlade i novog koronavirusa?

Simptomi su slični i sastoje se od kašlja, povišene temperature i groznice i prehlade. Međutim, oni mogu biti prouzrokovani različitim virusima, pa je, stoga, u slučaju sumnje na koronavirus neophodno izvršiti laboratorijske testove kako bi se dijagnoza potvrdila.

Koliko traje period inkubacije?

Period inkubacije predstavlja vremenski period između infekcije i pojave kliničkih simptoma. Trenutno se procjenjuje da se taj period traje između 2 i 11 dana, najviše do 14 dana.

NAČIN PRENOŠENJA INFEKCIJE COVID-19

Mogu li se koronavirusi i novi koronavirus prenositi sa jedne osobe na drugu?

- Da, neki koronavirusi mogu se prenositi sa jedne osobe na drugu, najčešće nakon bliskog kontakta sa zaraženim pacijentom, na primjer, sa članom porodice ili u bolničkoj sredini.
- Novi koronavirus, koji izaziva bolest COVID-19, takođe se može prenijeti sa jedne osobe na drugu putem bliskog kontakta sa zaraženom osobom.

Kako se novi koronavirus prenosi sa jedne osobe na drugu?

Novi koronavirus je virus respiratornog trakta koji se širi uglavnom bliskim kontaktom sa oboljelom osobom. Najčešći načini prenošenja virusa od zaražene osobe su putem:

- pljuvačke, kašljanja i kihanja
- direktnim ličnim kontaktom
- rukama, na primjer kada se prljavim rukama (koje još nisu oprane) dodiruju usta, nos ili oči
- u rijetkim slučajevima može doći do infekcije putem fekalne kontaminacije
- obično se respiratorne bolesti ne prenose putem hrane, ali bi se, u svakom slučaju, njome trebalo rukovati uz poštovanje odgovarajućih higijenskih mjera i uz izbjegavanje kontakta između sirove i termički obrađene hrane.

Svakako, nastavljaju se proučavanja kako bismo mogli bolje razumjeti kako se ova vrsta virusa prenosi.

Koja je definicija „bliskog kontakta“?

Prema ECDC (Evropski centar za sprječavanje i kontrolu bolesti) pod „bliskim kontaktom“ ostvaruju:

- Svi ljudi koji žive u istoj kući.
- Svaka osoba koja ima neposredni kontakt sa oboljelima ili njihovim tjelesnim tečnostima ili laboratorijskim uzorcima.
- Svi zdravstveni radnici koji su pružali neposrednu zdravstvenu zaštitu pacijentima oboljelim od 2019-nCoV i koji su radili sa zdravstvenim radnicima zaraženim 2019-nCoV.
- Svaka osoba ili osobe koje su posjetile pacijente ili boravile u istom zdravstvenom okruženju sa pacijentom oboljelim od 2019-nCoV, naročito kada je nad oboljelim primjenjivan postupak tokom kojeg se stvara aerosol.
- Svaka osoba koja radi u blizini i/ili blisko saraduje ili je bila u istom zatvorenom prostoru, kao što je npr. školska učionica, sa pacijentom oboljelim od 2019-nCoV.
- Svaka osoba koja je boravila na udaljenosti manjoj od 2 metra od inficirane osobe, u bilo koje vrijeme i u bilo kojem okruženju koje nije gore navedeno.
- Svaka osoba koja je putovala bilo kojim prevoznim sredstvom zajedno sa jednim ili više pacijenata koji su oboljeli od 2019-nCoV.
- Osobe koje putuju avionom u istom redu ili dva reda ispred ili iza osobe za koju se sumnja ili kojoj je potvrđen COVID-19; pratilci ili starijaci tokom putovanja; kao i članovi posade koji su posluživali u dijelu aviona u kojem je sjedjela „inficirana osoba“. Ukoliko „zaražena osoba“ ima težu simptomatologiju ili se kretala unutar aviona, što ukazuje na veću izloženost putnika, svi putnici koji su sjedjeli u istom

dijelu aviona ili koji su putovali istim avionom moraju se smatrati bliskim kontaktima.

Kako postupati sa „bliskim kontaktom“ potvrđenog slučaja COVID-19?

Svaki pojedinac koji prijavi bilo kakav kontakt sa sumnjivim, mogućim ili potvrđenim slučajem inficiranim virusom 2019 n-CoV treba odmah da se javi nadležnoj lokalnoj jedinici zdravstvene zaštite, a kasnije, posredstvom te jedinice i javnoj zdravstvenoj ustanovi sa obrascem za testiranje. Ovaj postupak treba izvršiti odmah i u roku od 24 časa.

Što je prije moguće, lokalna jedinica zdravstvene zaštite, u saradnji sa javnom zdravstvenom ustanovom, započinje identifikaciju osoba koje su imale istu izloženost kao sumnjivi ili mogući slučajevi (osobe koje su skupa bile izložene virusu) i osoba koje su bile u bliskom kontaktu sa oboljelim tokom njegovog simptomatskog perioda ili čak i prije pojave kliničkih znakova.

Dok se čeka potvrda slučaja, zbog do sada značajnih nejasnoća u vezi sa ovom bolešću, svaki kontakt treba da bude u samoizolaciji, a nakon potvrde slučaja, kontakti ostaju u samoizolaciji ili u naročito prilagođenom okruženju, kako bi se obezbijedila društvena distanca uz primjenu pravila karantina.

Ko može da se zarazi novim koronavirusom?

Ljudi koji žive ili koji su putovali na područja gde je prisutna zaraza novim koronavirusom mogu biti u opasnosti od infekcije. Trenutno, novi koronavirus je prisutan u Kini, gdje je prijavljen najveći broj slučajeva. U drugim zemljama se većina novih slučajeva odnosi na osobe koje su nedavno putovale u Kinu. Mali je broj slučajeva da su zaraženi ljudi koji su živjeli ili radili na maloj razdaljini sa ljudima koji su se zarazili u Kini. Takođe, postoje mjesta gdje je došlo do širenja zaraze među lokalnim stanovništvom, kao što su Južna Koreja, Hongkong, Japan, Tajland, a u posljednje vreme i Italija.

Da li može doći do zaraze novim koronavirusom tako da oboljeli nema simptome (asimptomatski slučaj)?

Prema trenutno dostupnim podacima, osobe sa izraženim simptomima su najčešći uzročnici širenja virusa. SZO smatra da je infekcija koronavirusom rijetka prije pojave simptoma, mada je i to moguće.

Da li je istina da se novi koronavirus može prenijeti kontaktom preko drški ili ručki u autobusima, ukoliko se nalazimo u blizini osobe koja kašlje?

Na osnovu podataka koji su trenutno dostupni, smatra se da nije moguće da neko bude zaražen preko drški ili ručki u autobusima. S druge strane, nalazimo se usred sezone gripa. Stoga, ukoliko primjetite simptome kao što su povišena temperatura i/ili groznica, kašalj, grlobolja, glavobolja i, naročito, otežano disanje, treba da se obratite svom ljekaru. Radi sprječavanja infekcija, uključujući i respiratorne infekcije, prije nego što dodirnete svoje lice, oči i usta, poželjno je da često i pažljivo perete ruke nakon dodira potencijalno kontaminiranih predmeta i površina.

Da li su zdravstveni radnici izloženi riziku da se zaraze novim koronavirusom?

Da, ova grupacija zaposlenih se nalazi u opasnosti, jer oni dolaze u kontakt sa pacijentima češće od ostale populacije. Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) preporučuje da zdravstveni radnici primjenjuju odgovarajuće preventivne i kontrolne mjere za sprječavanje širenja infekcija uopšte, a naročito respiratornih infekcija.

POVRŠINE I HIGIJENA

Koja su pravila za dezinfekciju/pranje ruku?

Pranje i dezinfekcija ruku su ključni u sprječavanju infekcije. Treba da perete ruke često i pažljivo, sapunom i vodom, najmanje 20 sekundi. Ako sapun i voda nijesu dostupni, takođe se može upotrijebiti rastvor na bazi alkohola (koncentracija alkohola od najmanje 60%).

Koliko dugo novi koronavirus preživljava na površinama?

Preliminarne informacije ukazuju da virus može preživjeti nekoliko sati, iako se ovo još proučava. Upotreba jednostavnih dezinfekcionih sredstava, na primjer, dezinfekciona sredstva koja sadrže 75% alkohola (etanol) ili sredstva na bazi hlora sa 1% hlora (izbjeljivači), može da ubije virus i smanji njegovu sposobnost da se prenese na ljude.

Da li je bezbjedno primiti pakete iz Kine ili drugih zemalja u kojima je otkriveno prisustvo virusa?

Da, bezbjedno je. SZO navodi da ljudi koji primaju pakete nijesu u opasnosti da dođu u kontakt sa novim koronavirusom, pošto on nije u stanju da u dužem vremenskom periodu preživi na površinama.

ŽIVOTINJE

Da li se ljudi mogu zaraziti novim koronavirusom od životinja?

Detaljna ispitivanja pokazala su da se u Kini 2002. godine SARS-CoV prenosio sa mačaka na ljude, a 2012. godine, u Saudijskoj Arabiji, MERS-CoV virus se sa kamila prenosio na ljude. Poznati su mnogi koronavirusi čiji su nosioci životinje, ali se još uvijek nijesu prenijeli na ljude. Pošto se sistem nadzora unaprijeđuje širom svijeta, vjerovatno će biti identifikovano još koronavirusa. Životinjski izvor novog koronavirusa još uvijek nije identifikovan. Pretpostavlja se da prvi slučajevi bolesti kod ljudi u Kini potiču od upravo od životinjskog izvora.

Da li mogu da se zarazim od životinja koje imam?

Ne, trenutno ne postoji nijedan naučni dokaz da su kućni ljubimci, poput pasa i mačaka, nosioci virusa ili da mogu da ga prošire. Međutim, preporučuje se da što češće perete ruke sapunom i vodom ili upotrebom rastvora na bazi alkohola nakon svakog kontakta sa životinjama.

Da li je moguće uvoziti životinje ili životinjske proizvode iz Kine?

Zbog prisutnosti nekih zaraznih bolesti kod životinja u Kini, dozvoljen je uvoz iz Kine u Evropsku uniju samo nekoliko vrsta živih životinja i sirovih životinjskih proizvoda. Ne postoji nijedan dokaz da bilo koja životinja ili proizvodi životinjskog porijekla, koji su odobreni za uvoz u Evropsku uniju, zbog prisustva SARS-CoV-2 u Kini predstavljaju rizik za zdravlje građana EU.

Da li je moguće uvoziti prehrambene proizvode iz Kine?

Kao i u slučaju uvoza životinja i životinjskih proizvoda, zbog zdravstvene situacije kod životinja u Kini, dopušten je uvoz samo nekih prehrambenih proizvoda životinjskog porijekla, pod uslovom da ispunjavaju stroge zdravstvene zahtjeve i da budu kontrolisani.

Iz istih razloga, putnicima koji ulaze na carinsko područje EU nije dozvoljeno da u svom prtljagu nose meso, mesne proizvode, mlijeko ili mliječne prerađevine.

PREVENCIJA, DIJAGNOSTIFIKOVANJE I LIJEČENJE

Kako mogu da se zaštitim od novog koronavirusa?

Koronavirus uzrokuje tipične respiratorne simptome. U nastavku slijede glavne preporuke:

- Što češće perite ruke sapunom i vodom ili ih čistite trljajući ih sredstvima za čišćenje na bazi alkohola;
- Kad kašljete ili kijate, pokrijte usta i nos unutrašnjom stranom lakta ili papirnom maramicom. Odmah bacite papirnu maramicu u korpu za otpatke, a zatim operite ruke;
- Izbjegavajte bliske kontakte sa svima koji imaju povišenu temperaturu i kašalj;
- Držite određenu razdaljinu – najmanje jedan metar – od drugih ljudi, posebno ukoliko kašlju ili kijaju ili ako imaju povišenu temperaturu, jer se virus nalazi u kapljicama pljuvačke i može se prenijeti disanjem na malim razdaljinama.
- Javite se svom ljekaru ukoliko kašljete, imate povišenu temperaturu ili otežano disanje i prijavite istoriju putovanja ukoliko ste nedavno putovali;
- Izbjegavajte odlazak na pijace na kojima se prodaju žive životinje u oblastima gdje je prisutan koronavirus i spriječite nezaštićene kontakte sa živim životinjama ili površinama koje su bile u kontaktu sa životinjama;
- Izbjegavajte konzumiranje sirovih ili nedovoljno pripremljenih proizvoda od mesa. Sa mesom, neobarenim mlijekom ili organima životinja treba rukovati pažljivo, koristeći zaštitnu opremu, kako bi se izbjegla kontaminacija;
- Putnici koji su bili u kontaktu sa potvrđenim slučajevima ili su direktno bili izloženi mogućem izvoru infekcije treba da

budu podvrgnuti medicinskom nadzoru. Osobe koje su bile u kontaktu visokog rizika treba da izbjegavaju putovanja tokom perioda inkubacije u trajanju do 14 dana;

- Ne zaboravite da postoji nekoliko uzroka respiratornih bolesti, a novi koronavirus može biti jedan od njih. Ukoliko imate blage simptome, a niste nedavno bili u Kini, ostanite kod kuće dok se simptomi ne ublaže i primjenjujte higijenske mjere, koje uključuju higijenu ruku i disajnih puteva.

Da li se virus prenosi putem hrane?

Obično se respiratorne bolesti ne prenose putem hrane, ali bi njome u svakom slučaju trebalo da se rukuje uz poštovanje odgovarajućih higijenskih mjera i uz izbjegavanje kontakta između sirove i termički obrađene hrane.

Da li da nosim masku kako bih se zaštitio?

- Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje da nosite maske samo ako sumnjate da ste zaraženi novim koronavirusom i ako imate simptome kao što su kašalj, kijanje ili ako se brinete o osobi za koju se sumnja da je inficirana novim koronavirusom (nedavno putovanje u Kinu i respiratorni simptomi). Upotreba maske pomaže da se ograniči širenje kapljica pljuvačke, a samim tim i virusa, ali treba sprovoditi i druge mjere respiratorne higijene i higijene ruku. Nije potrebno da nosite nekoliko maski jednu preko druge (tako da se preklapaju);

Kako treba stavljati i skidati masku?

Evo kako to treba da radite:

1. prije stavljanja maske, operite ruke sapunom i vodom ili rastvorom na bazi alkohola.
2. prekrijte usta i nos maskom, pazeći da dobro prijanja uz vaše lice.

3. ne dirajte masku tokom postavljanja – ukoliko je dodirnete, operite ruke.
4. kada se maska navlaži ili omekša od vlage, zamijenite je novom i ne upotrebljavajte je ponovo; to se odnosi na maske za jednokratnu upotrebu.
5. skinite masku hvatajući je za lastiku i ne dodirujte prednji dio maske;
6. odmah je bacite u zatvorenu kesu i operite ruke.

Kada se smatra da je slučaj novog koronavirusa potvrđen?

Kada se pokaže pozitivnim tokom testiranja molekularnim metodama za 2019-nCoV

Šta treba uraditi kada se sumnja na slučaj zaraze novim koronavirusom?

U kontekstu pojave uzročnika zaraze kod kojeg nijesu u potpunosti poznati način direktnog prenošenja sa čovjeka na čovjeka, kao ni epidemiološki i biološki rizici, svaki sumnjivi slučaj treba tretirati u skladu sa opštom procedurom, shodnu zakonu 15/2016 „O zaraznim bolestima“.

Svi ljekari zdravstvenih centara koji liječe pacijenta za kojeg se sumnja da je zaražen novim koronavirusom, u skladu sa Zakonom 15/2016 to treba da prijave i da kontaktiraju sa ljekarom specijalistom za infektivne bolesti, kao i hitnom medicinskom pomoći na broj 127, ukoliko slučaj treba dalje tretirati ili ukoliko je potrebno pacijenta smjestiti u bolnicu.

Ukoliko pacijent stupi u kontakt sa primarnim sistemom zdravstvene zaštite (njegovim porodičnim ljekarom, Nacionalnim centrom za hitnu zdravstvenu zaštitu 127), savjetuje se da ga odmah ne uputite u urgentni centar, već da njegovu njegu organizujete primarnim zaštitnim mjerama, kako bi se izbjegao kontakt sa drugim pacijentima, pa čak i kada ne postoje znaci koji ukazuju da se bolest prenijela sa čovjeka na čovjeka.

Da li postoji vakcina za novu vrstu koronavirusa?

Kada je bolest nova, nema vakcine protiv nje, a može proteći nekoliko godina dok se nova vakcina proizvede.

Da li COVID-19 može da se liječi?

Trenutno ne postoji neka svojstvena terapija za bolesti koje su prouzrokovane koronavirusom. Međutim, mnogi simptomi se mogu liječiti u zavisnosti od kliničkog stanja pacijenta. Pojačana njega može biti veoma efikasna. Nastavlja se proučavanje svojstvenih terapija.

Da li antibiotici mogu da budu korisni u sprječavanju infekcije koronavirusom?

Ne, antibiotici nijesu efikasni protiv virusa, već oni djeluju samo protiv bakterijskih infekcija.

PREPORUKE ZA PUTNIKE

Šta se preporučuje putnicima?

- Preporučuje se odlaganje nepotrebnih putovanja u rizična područja Kine. Podatke o rizičnim oblastima u Kini možete pronaći na internet stranici SZO.
- Ukoliko idete u Kinu, u oblasti koje su izložene riziku, preporučuje se da se vakcinišete protiv sezonskog gripa najmanje dvije nedjelje prije putovanja. Vakcinacija protiv virusa gripa najmanje dvije nedjelje prije polaska se radi da bi se olakšala utvrđivanje dijagnoze i liječenje sumnjivih slučajeva, imajući u vidu sličnosti simptoma koronavirusa i gripa, kao i da bi se izbjegla prisutnost dva virusa u istom organizmu i smanjio rizik da pacijent završi u hitnoj pomoći usljed komplikacija od gripa.
- Takođe se preporučuje izbjegavanje posjeta pijacama gdje se prodaju svježi prehrambeni proizvodi životinjskog porijekla i žive životinje, izbjegavanje kontakta sa ljudima koji imaju respiratorne simptome i što češće pranje ruku.
- Ukoliko osoba ima respiratorne simptome (kašalj, grlobolja, otežano disanje), dok se nalazi u rizičnim oblastima, trebalo bi odmah da zatraži ljekarsku pomoć.
- Sve osobe koje su u posljednjih 14 dana ušle u Albaniju, nakon boravka u djelovima Kine za koje je Svetska zdravstvena organizacija utvrdila da su zahvaćene epidemijom, treba same da primijene kontrolu i samoizolaciju.

Ako se tokom dvije nedjelje nakon povratka iz rizičnih područja pojave respiratorni simptomi (povišena temperatura, kašalj, grlobolja, otežano disanje):

- obratite se zdravstvenoj službi na broj Nacionalne hitne pomoći 127

- nosite hiruršku masku ukoliko ste u kontaktu s drugim ljudima
- redovno perite ruke

Što treba da uradite ako ste nedavno boravili u rizičnim oblastima?

Osobe koje su se tokom proteklih 14 dana vratile u Albaniju nakon boravka u oblastima Kine koje su pogođene epidemijom, za dodatne informacije treba da se obrate Institutu za javno zdravlje.

Koliko će dugo trajati ova epidemija?

Trenutno je nemoguće predvidjeti koliko će trajati epidemija novog koronavirusa i kako će se razvijati. Ovdje je riječ o novom virusu i zato ima mnogo nejasnoća. Na primjer, nije poznato da li će se prenošenje smanjiti tokom ljeta, kao što je to slučaj kod sezonskog gripa.

TRUDNOĆA

Da li su trudnice izložene većem riziku od razvoja težih oblika COVID-19?

Nema naučnih dokaza o većoj izloženosti trudnica na virus. Trudnoća sama po sebi donosi promjene u imunološkom sistemu koje mogu povećati rizik od virusnih respiratornih infekcija, uključujući infekcije koronavirusom. Sem toga, moguće je da su trudnice izložene povećanom riziku od razvoja težeg oblika virusnih respiratornih infekcija.

Kad je reč o prenošenju COVID-19 i trudnicama se, takođe, preporučuje preduzimanje uobičajenih preventivnih mjera za smanjenje rizika od infekcije, kao što je često pranje ruku i izbjegavanje kontakta sa oboljelima.

MJERE U CILJU JAČANJA KONTROLE NA GRANIČNIM PRELAZIMA

Izvor: <https://infocoronavirus2019.al/kontrolli-ne-pikat-kufitare-urgjenca-mjekesore/>

Institut za javno zdravlje, u koordinaciji sa Državnim zdravstvenim inspektoratom, Lučkom kapetanijom u Draču i nadležnim zdravstvenim organima, pripremio je i podijelio spisak pitanja koje treba postaviti prilikom kontrole putnika, a sve radi otkrivanja mogućih slučajeva oboljenja zaraznim bolestima (posebno radi identifikovanja slučajeva COVID – 19) za svaki granični prelaz i sve vidove kopnenog, pomorskog i vazdušnog saobraćaja; na ovaj način se, istovremeno, prikupljaju precizni podaci o prebivalištu, mjestu polaska, putovanja i tranzitu, ali i klinički podaci o respiratornoj infekciji ili kliničkim znakovima, sa akcentom na visokoj temperaturi i curenju iz nosa.

Pripremljen je protokol o bolesti uzrokovanoj COVID-om 19, kao i pravila za prijavljivanje i procesuiranje sumnjivih slučajeva u avionima, aerodromima, lukama, kopnenim graničnim prelazima, prilagodivši protokol koji se primjenjuje za SARS, kao i druge smjernice.

Sastavljena je i kontrolna tabela za svakog putnika koji se pojavi na bilo kojem graničnom prelazu u kopnenom, pomorskom i vazdušnom saobraćaju, iz kojih se dobijaju demografski podaci: mjesto prebivališta, ime, prezime, broj za kontakt, mjesto polaska i tranzit putnika, kao i osnovne informacije na dva jezika, koje su u obradi za sve putne pravce.

Na svim kopnenim i pomorskim graničnim prelazima se pokušalo odrediti posebno mjesto za privremeni boravak osoba za koje se sumnja da su zaražene, primjenom algoritma za prijem i transport sumnjivih slučajeva.

Na aerodromu „Majka Tereza“ i u luci Drač postoje objekti koji su određeni za izolaciju, kao i privremeni karantin.

Na graničnim prelazima su obavljene obuke za javne zdravstvene radnike i pripadnike graničnih službi.

Državna zdravstvena inspekcija sistematski obavlja procjenu i nadzor procesa dezinfekcije i higijensko-sanitarnih uslova na svim carinskim prelazima na svim nivoima.

ZA GRAĐANE

Izvor: <https://coronavirus.al/per-qytetaret/>

Za svakog građanina:

Dozvoljeno je:

- Kretanje pješaka u gradskim zonama bez pratnje drugih osoba u okviru rasporeda koji je utvrđen od strane nadležnih organa.
- Kretanje za potrebe nabavke osnovnih namirnica, prehrambenih ili farmaceutskih proizvoda, u okviru rasporeda koji je utvrđen od strane nadležnih organa.
- Kretanje osoba koje su dobile dozvolu od nadležnih organa ili u slučajevima kada je neophodno pružiti hitnu zdravstvenu pomoć ili koji su u pratnji pacijenata kojima je neophodna zdravstvena usluga.
- Kretanje u parkovima, na otvorenim zelenim površinama i u gradskim zonama, uz poštovanje zabrane okupljanja više od dvije osobe na jednom mjestu, a koje moraju poštovati držanje razdaljine od najmanje dva metra.
- Kretanje prevoznih sredstava sa posebnom dozvolom nadležnog organa i prevoznih sredstava za zaposlene u javnim službama i/ili privatnim preduzećima kojima je dozvoljeno kretanje u određenim vremenskim intervalima.
- Zahtjev za izdavanje dozovole za korišćenje sopstvenog vozila podnosi se online na internet stranici Uprave državne policije, koja se može izdati tek nakon što taj zahtjev odgovorne službe razmotre i odobre.
- Kretanje samo ličnim prevoznim sredstvima 4+1 direktno ili iz pravca Grčke.

Zabranjeno je:

- Napuštanje kuće od isteka posljednjeg dozvoljenog sata u subotu do početka prvog sata dozvoljenog za kretanje u ponedjeljak.
- Od dana 30. marta, odlazak u trgovinu bez pribavljanja digitalne dozvole putem elektronske pošte ili telefona u ime porodice, putem online aplikacije.
- Građani koji su pristigli iz područja zahvaćenih virusom COVID-19 su dužni da se podvrgnu samoizolaciji. Ukoliko to ne urade, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 700.000 (sedamstohiljada) albanskih leka.
- Građani koji se ne podvrgnu obaveznoj samoizolaciji i koji ne poštuju naredbe nadležnih organa, a za koje se utvrdi da su pozitivni na virus, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 700.000 (sedamstohiljada) albanskih leka.
- Kretanje javnim i privatnim prevoznim sredstvima u gradskom, međugradskom i prigradskom saobraćaju, do naredne odluke nadležnih organa.
- Kretanje prevoznim sredstvima za putnike (autobusi, automobili i sl.) na ulazu i izlazu na kopnenim graničnim prelazima počev od dana 15.03.2020, od 23:59 časova.
- Kretanje sredstvima javnog i privatnog transporta, uključujući privatna vozila, u oblastima i u okviru rasporeda koje je utvrdio nadležni organ, kazniće se oduzimanjem vozačke dozvole na period od tri godine i privremenim oduzimanjem vozila.
- Kretanje u parkovima, na otvorenim zelenim površinama i gradskim površinama u grupama većim od dvoje ljudi. Neophodno je poštovati razdaljinu koja ne smije biti manja od 2 metra.

- U slučajevima kretanja građana izvan rasporeda koji su utvrdili nadležni organi, izreći će se novčana kazna u iznosu od 10.000 (desethiljada) albanskih leka i tromjesečno oduzimanje privatnog vozila, ukoliko ga građanin posjeduje.
- Kretanje u parkovima i otvorenim zelenim površinama, u gradskim zonama ili drugim otvorenim javnim prostorima kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 20.000 (dvadesethiljada)albanskih leka i tromjesečnim oduzimanjem privatnog vozila, ukoliko ga građanin posjeduje.
- Kretanje pješaka u gradskim zonama, izuzev u dozvoljenom intervalu i bez pratnje drugih osoba.
- Kretanje pješaka penzionera u gradskim zonama do izdavanja naredne naredbe, osim za one koji posjeduju posebnu dozvolu kretanja ili kojima je neophodna hitna medicinska pomoć.
- Putnički saobraćaj prema Italiji.
- Prevoz putnika u Grčku i iz Grčke vazdušnim i pomorskim putem, kao i međunarodno odobrenim kopnenim putevima ili licenciranim taksi vozilima.
- Organizatori javnih i privatnih događaja, kao što su sportske, kulturne i konferencijske aktivnosti, ili masovna okupljanja u zatvorenom ili otvorenom prostoru, kao što su koncerti, skupovi i javne rasprave, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 5.000.000 (petmiliona) albanskih leka i izricanjem zabrane takvih aktivnosti.
- Ulazak pratilaca i/ili članova porodice pacijenata u ustanove hitne pomoći, zdravstvene ustanove, bolnice u kojima pacijenti primaju bolničke terapije, izuzev u slučajevima kada to zahtijeva uprave bolnice, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 500.000 (petstohiljada) albanskih leka pratilac i/ili član porodice pacijenta, kao i odgovorno lice koje je dužno da sprovodi ovo pravilo.

ZA PREDUZEĆA

Dozvoljava se u bilo koje vrijeme

- Međunarodni teretni transport (uključujući Italiju ili Grčku)
- Kretanje vozila koja dostavljaju neophodne proizvode ili usluge
- Kućna dostava ili catering
- Kretanje uz dozvolu za radnike pošte, službi za fizičko obezbjeđenje objekata, međunarodnog prevoza, te ostalih službi koje pružaju osnovne usluge.
- Dozvoljava se samo u odobrenom vremenskom periodu.
- Rad u objektima za maloprodajnu ili veleprodaju prehrambenih proizvoda, lijekova, medicinskih proizvoda i finansijskim institucijama.

Dozvoljeno da budu otvoreni samo u okviru utvrđenog rasporeda:

- Supermarketi
- Pijace
- Apoteke
- Benzinske pumpe
- Banke
- Veterinarske službe
- Osnovne usluge
- Djelatnosti koje će nastaviti rad (preduzeća moraju da poštuju mjere bezbjednosti, održavanja razdaljine i higijene za svoje zaposlene)
- Poljoprivreda
- Stočarstvo
- Ribolov i akvakultura
- Proizvodnja hrane

- Proizvodnja pića, duvana
- Proizvodnja i prerada lijekova
- Minerali
- Nafta i gas
- Odjeća
- Pozivni centri
- Metalurgija
- Kaučuk i plastika
- Hemijska industrija
- Elektroindustrija
- Drvoprerada
- Energija, gas i klimatizacija
- Vodoprivreda
- Građevinarstvo
- Radionice
- Trgovina vozilima
- Trgovina elektronskim uređajima

Zabranjuje se u bilo koje vrijeme

- Povećanje prodajne cijene prehrambenih proizvoda, lijekova, medicinske opreme i usluga
- Kažnjavanje od strane banaka ili finansijskih institucija onih pravnih lica koja dokažu da nisu sposobna izmirivati svoje kreditne obaveze tokom perioda mart-maj
- Izvoz lijekova ili medicinske opreme iz Republike Albanije
- Otvaranje barova, restorana, objekata brze hrane, pabova, noćnih klubova, teretana itd.
- Pružanje stomatoloških usluga u poliklinikama i ordinacijama
- Organizovanje bilo koje aktivnosti koja dovodi do okupljanja ljudi

- Zatvaraju se:
- Tržni centri
- Vjerski objekti
- Obrazovne institucije
- Knjižare
- Biblioteke
- Muzeji
- Vulkanizeri
- Prodavnice odjeće i obuće
- Centri za prodaju građevinskog materijala
- Prodavnice tepiha i ćilimare
- Objekti za prodaju aparata za domaćinstvo
- Kancelarije
- Objekti za prodaju sportske opreme
- Objekti za prodaju muzičkih instrumenata
- Prodavnice igračaka
- Cvjećare
- Prodavnice za kućne ljubimce
- Zlatare
- Saloni namještaja
- Umjetničke galerije
- Objekti za pružanje usluga hrane i pića (izuzev za katering/dostavu)
- Rekreativne aktivnosti
- Sportske aktivnosti
- Berbernice i frizerski saloni
- Saloni ljepote
- Obavezne su mjere za preduzeća za prehrambene i farmaceutske proizvode

Sva pravna lica koja trguju na veliko prehrambenim i drugim životnim namirnicama i proizvodima u vrijeme epidemije dužni su da preduzmu mjere za održavanje zaliha kojima trguju u periodu

od 3 meseca ili u skladu sa rokom upotrebe proizvoda. Nabavljene životne namirnice, koje služe za prevazilaženje ove situacije, koje ne budu prodane na slobodnom tržištu, na zahtjev pravnog lica mogu se prodati Direkciji državnih robnih rezervi, po fakturama po kojima je takva roba kupljena.

Sva pravna lica koja trguju na veliko lijekovima/medicinskom opremom, pravna lica koja proizvode lijekove i medicinske uređaje i pravna lica koja pružaju zdravstvene usluge moraju biti spremni i preduzeti sve potrebne mjere kako bi izvršili snabdijevanje zalihama lijekova i medicinske opreme i pružili potrebne zdravstvene usluge radi prevazilaženja vanredne situacije koja je prouzrokovana usljed COVID-19.

Ukoliko ne preduzmu gorenavedene mjere, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 5.000.000 (petmiliona) albanskih leka, a Agencija za javne nabavke će ih isključiti iz svih postupaka javnih nabavki za period od 3 godine.

ZA ZAPOSLENE U JAVNOJ UPRAVI

Dozvoljava se

- Da obavljaju svoje dužnosti u instituciji u kojoj su zaposleni, isključivo u dozvoljenom vremenskom periodu.
- Državni službenici i zaposleni u javnoj upravi mogu obavljati bilo kakve funkcionalne dužnosti (ukoliko ih odobri neposredni nadređeni ili rukovodilac institucije) iz kuće, telefonom ili drugim oblikom elektronske komunikacije. (Zdravstveni radnici su izuzeti iz primjene ove odluke).
- Rukovodioci i zaposleni u institucijama, koji zbog svojih dužnosti moraju koristiti vozila, podnose zahtjev i obrazloženje nadležnim organima za kretanje privatnim ili službenim vozilima, radi pribavljanja posebne dozvole.

Zabranjuje se:

Kretanje zaposlenima u javnoj upravi na državnom i lokalnom nivou (čiji se rad ne odnosi na rad na terenu) pješke, privatnim ili službenim vozilima, van dozvoljenog vremenskog perioda.

ZA ZAPOSLENE U PRIVATNOM SEKTORU

Za sve zaposlene u privatnom sektoru koji mogu vršiti svoju aktivnost u utvrđenom vremenskom periodu (vidi kategoriju „Preduzeća”)

Dozvoljava se:

- Kretanje za potrebe posla, uz poštovanje vremenskih perioda kada je dozvoljeno kretanje.
- Samostalna prijava i pribavljanje dozvole za upotrebu prevoznog sredstva u slučajevima kada poslodavac ne može obezbijediti prevoz (za vozila 4+1 dozvoljeno je da najviše 3 osobe mogu biti u vozilu, pri čemu su lica obavezna koristiti neophodne zaštitne mjere kao što su maske, rukavice, dezinfekciona sredstva; Za motocikle dozvoljava se kretanje samo 1 osobe koja mora nositi kacigu i zaštitnu masku).

Zabranjuje se:

- Kretanje i rad van vremenskih perioda kada je dozvoljeno kretanje.
- Bilo koji postupak za zapošljavanje novih radnika.

Ovaj prevod su finansijski podržali Evropska unija i Savjet Evrope.
Ovdje iznijeti stavovi ni u kom slučaju ne mogu poslužiti kao osnova za
odražavanje zvaničnih stavova bilo koje strane.

Financuar
nga Bashkimi Evropian
dhe Këshilli i Evropës

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Zbatohet
nga Këshilli i Evropës